Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 9ης Μαρτίου 2017**

«Προδικαστική παραπομπή — Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών από δικηγόρους — Δυνατότητα των κρατών μελών να επιφυλάσσουν σε ορισμένες κατηγορίες δικηγόρων τη σύνταξη επίσημων εγγράφων σχετικών με την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων — Κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία απαιτείται να βεβαιώνεται από συμβολαιογράφο το γνήσιο της υπογραφής σε αίτηση εγγραφής στο κτηματολόγιο»

Στην υπόθεση C-342/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 19ης Μαΐου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Leopoldine Gertraud Piringer,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano (εισηγητή), αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, M. Berger, A. Borg Barthet και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: K. Malacek, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 8ης Ιουνίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Leopoldine Gertraud Piringer, εκπροσωπούμενη από τους S. Piringer, W. L. Weh και S. Harg, Rechtsanwälte,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. Eberhard και M. Aufner καθώς και από την C. Pesendorfer,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, J. Vláčil και M. D. Hadroušek,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller καθώς και από τις D. Kuon και J. Mentgen,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. García-Valdecasas Dorrego και V. Ester Casas,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues, D. Colas και R. Coesme,

— η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους I. Kalniņš και J. Treijs-Gigulis,

— η Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την D. Holderer, επικουρούμενη από τον F. Moyse, avocat,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna καθώς και από τις D. Lutostańska και A. Siwek,

— η Σλοβενική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Jovin Hrastnik,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun και H. Støvlbæk,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977, περί διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 249), καθώς και του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Αυστριακής υπηκόου Leopoldine Gertraud Piringer και του Bezirksgericht Freistadt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο του Freistadt, Αυστρία), με αντικείμενο την άρνηση του εν λόγω δικαστηρίου να προβεί σε εγγραφή της πώλησης ακινήτου στο κτηματολόγιο.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 77/249 έχει ως εξής:

«[...] η παρούσα οδηγία αφορά μόνο τα μέτρα που προορίζονται να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση των δραστηριοτήτων του δικηγόρου ως προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών· [...] θα απαιτηθούν περισσότερο επεξεργασμένα μέτρα για την διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως».

4 Κατά το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής:

«1. Η παρούσα οδηγία ισχύει, εντός των ορίων και με τις προϋποθέσεις που η ίδια προβλέπει, για τις δραστηριότητες του δικηγόρου κατά την παροχή υπηρεσιών.

Κατά παρέκκλιση των διατάξεων της παρούσης οδηγίας, τα Κράτη μέλη δύνανται να επιφυλάξουν σε ορισμένες κατηγορίες δικηγόρων τη σύνταξη επισήμων εγγράφων βάσει των οποίων παρέχεται εξουσία διαχειρίσεως της περιουσίας προσώπων, που απεβίωσαν, ή τα οποία αναφέρονται στην κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων.

2. Ως “δικηγόρος” νοείται κάθε πρόσωπο που δικαιούται να ασκεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες υπό μια από τις ακόλουθες ονομασίες:

[…] *Ιρλανδία:*	barrister, solicitor,
[…] *Ηνωμένο Βασίλειο:*	advocate, barrister, solicitor,

[…]».

5 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Οι δραστηριότητες, οι σχετικές με την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση πελάτου ενώπιον των δικαστικών ή των δημοσίων αρχών ασκούνται σε κάθε κράτος μέλος υποδοχής, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται για τους δικηγόρους, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σ’ αυτό το κράτος, αποκλειομένου οποιουδήποτε όρου κατοικίας ή εγγραφής σε επαγγελματική οργάνωση του κράτους αυτού.

[...]

4. Για την άσκηση δραστηριοτήτων διαφόρων από εκείνες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ο δικηγόρος εξακολουθεί να υπόκειται στους επαγγελματικούς όρους και κανόνες του Κράτους μέλους προελεύσεως, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των κανόνων, οποιαδήποτε και αν είναι η πηγή τους, οι οποίοι διέπουν το επάγγελμα στο Κράτος μέλος υποδοχής, ιδίως εκείνων που αφορούν το ασυμβίβαστο μεταξύ της ασκήσεως των δραστηριοτήτων του δικηγόρου και της ασκήσεως άλλων δραστηριοτήτων στο Κράτος αυτό […]. Οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται μόνο εφ’ όσον δύνανται να τηρηθούν από δικηγόρο που δεν είναι εγκατεστημένος στο Κράτος μέλος υποδοχής και κατά το μέτρο που η τήρησή τους στο Κράτος αυτό δικαιολογείται αντικειμενικά για την εξασφάλιση της ορθής ασκήσεως των δραστηριοτήτων του δικηγόρου, της επαγγελματικής αξιοπρέπειας και της τηρήσεως των κανόνων περί ασυμβιβάστου.»

6 Η αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 98/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε κράτος μέλος διάφορο εκείνου στο οποίο αποκτήθηκε ο επαγγελματικός τίτλος (ΕΕ 1998, L 77, σ. 36), έχει ως εξής:

«[...] θα πρέπει, ωστόσο, να προβλεφθεί, όπως στην οδηγία 77/249/ΕΟΚ, η δυνατότητα να μη συμπεριληφθούν στις δραστηριότητες των δικηγόρων που εργάζονται υπό τον επαγγελματικό τους τίτλο καταγωγής στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία ορισμένες πράξεις στον τομέα των ακινήτων και των κληρονομιών· [...] η παρούσα οδηγία ουδόλως θίγει τις διατάξεις των κρατών μελών σύμφωνα με τις οποίες ορισμένες δραστηριότητες περιορίζονται αποκλειστικά για επαγγέλματα διάφορα του δικηγόρου· [...]».

7 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη, που στην επικράτειά τους επιτρέπουν σε συγκεκριμένη κατηγορία δικηγόρων να συντάσσουν έγγραφα βάσει των οποίων παρέχεται η εξουσία διαχείρισης της περιουσίας αποβιώσαντος, ή τα οποία αναφέρονται στην κτήση ή μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων, και των οποίων η σύνταξη σε άλλα κράτη μέλη ανατίθεται αποκλειστικά σε επαγγέλματα διαφορετικά από εκείνα του δικηγόρου, δύνανται να αποκλείσουν από τις δραστηριότητες αυτές τους δικηγόρους που ασκούν επάγγελμα υπό επαγγελματικό τίτλο καταγωγής κτηθέντα σε κάποιο από τα εν λόγω κράτη μέλη.»

Το αυστριακό δίκαιο

8 Το άρθρο 31 του Allgemeines Grundbuchsgesetz (ομοσπονδιακού νόμου περί κτηματολογίου), της 2ας Φεβρουαρίου 1955, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (*BGBl.* I, 87/2015, στο εξής: GBG), ορίζει:

«1. Εγγραφή στο κτηματολόγιο μπορεί να γίνει […] μόνο με βάση δημόσια έγγραφα ή ιδιωτικά ενυπόγραφα έγγραφα, επί των οποίων το γνήσιο της υπογραφής των μερών έχει βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ή συμβολαιογραφική πράξη μνημονεύουσα, προκειμένου για τα φυσικά πρόσωπα, και την ημερομηνία γέννησής τους.

[...]

3. Η επικύρωση αλλοδαπών εγγράφων διέπεται από τις διεθνείς συμβάσεις. Έγγραφα που επικυρώθηκαν από την αυστριακή αρχή εκπροσώπησης στην περιφέρεια της οποίας αυτά συντάχθηκαν ή επικυρώθηκαν ή από την εθνική αρχή εκπροσώπησης του κράτους εντός του οποίου αυτά συντάχθηκαν ή επικυρώθηκαν δεν χρειάζονται περαιτέρω επικύρωση.

[...]»

9 Το άρθρο 53 του GBG προβλέπει:

«1. Ο κύριος του ακινήτου δικαιούται να απαιτήσει τη σημείωση στο κτηματολόγιο της σκοπούμενης πώλησης ή ενεχυρίασης, προκειμένου να κατοχυρώσει από τον χρόνο υποβολής της αίτησης τη σειρά προτεραιότητας καταχώρισης των εγγραπτέων δικαιωμάτων που απορρέουν από την εν λόγω πώληση ή ενεχυρίαση.

[...]

3. Οι ως άνω αιτήσεις γίνονται δεκτές μόνον εάν, με βάση τις κτηματολογικές εγγραφές, επιτρέπεται η καταχώριση του εγγραπτέου δικαιώματος ή η διαγραφή του υφιστάμενου δικαιώματος και εάν το γνήσιο της υπογραφής της αίτησης έχει βεβαιωθεί από δικαστήριο ή συμβολαιογράφο. Οι διατάξεις των παραγράφων 3 έως 5 του άρθρου 31 έχουν εφαρμογή.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Η L. G. Piringer έχει στην κυριότητά της κατά το ήμισυ ακίνητο ευρισκόμενο στην Αυστρία.

11 Στις 25 Φεβρουαρίου 2009, υπέγραψε στην Τσεχική Δημοκρατία αίτηση εγγραφής στο αυστριακό κτηματολόγιο της σκοπούμενης πώλησης του ποσοστού συγκυριότητάς της επί του ακινήτου αυτού, για την κατοχύρωση προτεραιότητας. Το γνήσιο της υπογραφής της αιτούσας επί της αίτησης αυτής βεβαιώθηκε από Τσέχο δικηγόρο ο οποίος, σύμφωνα με το τσεχικό δίκαιο, συνέταξε προς τούτο πράξη μνημονεύουσα, μεταξύ άλλων, την ημερομηνία γέννησης της αιτούσας καθώς και τα έγγραφα που αυτή προσκόμισε για την πιστοποίηση της ταυτότητάς της. Ο υπογράφων δικηγόρος βεβαιώνει επίσης ότι η L. G. Piringer υπέγραψε ιδιοχείρως την εν λόγω αίτηση ενώπιόν του, σε ένα μόνον αντίτυπο.

12 Στις 15 Ιουλίου 2014, η L. G. Piringer υπέβαλε την εν λόγω αίτηση εγγραφής στο Bezirksgericht Freistadt (δικαστήριο του Freistadt, Αυστρία), το οποίο είναι αρμόδιο για την τήρηση του κτηματολογίου. Στην αίτησή της επισύναψε, μεταξύ άλλων, τη σύμβαση μεταξύ της Δημοκρατία της Αυστρίας και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας για τη δικαστική συνεργασία σε

αστικές υποθέσεις, την αναγνώριση των δημοσίων εγγράφων και τη διαβίβαση νομικών πληροφοριών, η οποία συνάφθηκε στις 10 Νοεμβρίου 1961 (*BGBl.* αριθ. 309/1962) και εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις διμερείς σχέσεις με την Τσεχική Δημοκρατία (*BGBl* III, αριθ. 123/1997, στο εξής: Σύμβαση Αυστρίας-Τσεχίας).

13 Το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αυτή με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2014, με το σκεπτικό ότι το γνήσιο της υπογραφής της προσφεύγουσας της κύριας δίκης δεν είχε βεβαιωθεί από δικαστήριο ή συμβολαιογράφο, κατ' αντίθεση προς τις επιταγές του άρθρου 53, παράγραφος 3, του GBG. Επιπλέον, κατά το εν λόγω δικαστήριο, η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής από Τσέχο δικηγόρο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης Αυστρίας-Τσεχίας. Εν πάση περιπτώσει, έκρινε ότι το έγγραφο πιστοποίησης που υποβλήθηκε από την L. G. Piringer δεν έφερε επίσημη σφραγίδα, όπως επιτάσσουν τα άρθρα 21 και 22 της εν λόγω σύμβασης.

14 Με διάταξη της 25ης Νοεμβρίου 2015, το Landesgericht Linz (περιφερειακό δικαστήριο του Linz, Αυστρία) επικύρωσε την ως άνω απόφαση κρίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι, μολονότι η πράξη βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής αποτελούσε δημόσιο έγγραφο κατά το τσεχικό δίκαιο, η αναγνώρισή της στην Αυστρία ενέπιπτε στο άρθρο 21, παράγραφος 2, της Σύμβασης Αυστρίας-Τσεχίας. Δεδομένου, ωστόσο, ότι η διάταξη αυτή περιορίζει την αμοιβαία αναγνώριση μόνο στη βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί ιδιωτικών εγγράφων από «δικαστήριο, διοικητική αρχή ή Αυστριακό συμβολαιογράφο», η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της και στις βεβαιώσεις που συντάσσονται από Τσέχους δικηγόρους θα προσέκρουε όχι μόνο στο γράμμα του εν λόγω άρθρου αλλά και στην ίδια τη βούληση των συμβαλλομένων μερών.

15 Έχοντας επιληφθεί αίτησης αναίρεσης ασκηθείσας από την L. G. Piringer, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) κρίνει, κατ' ουσίαν, ότι η Σύμβαση Αυστρίας-Τσεχίας δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω και εκφράζει αμφιβολίες σχετικά με τη συμβατότητα της απορρέουσας από το άρθρο 53, παράγραφος 3, του GBG απαίτησης για συμβολαιογραφική βεβαίωση με το δίκαιο της Ένωσης.

16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της [οδηγίας 77/249], την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δύναται να εξαιρέσει από την άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους τη βεβαίωση του γνήσιου της υπογραφής επί εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων, επιτρέποντας την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας μόνον από συμβολαιογράφους;

2) Έχει το άρθρο 56 ΣΛΕΕ την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική διάταξη του κράτους καταχωρίσεως (Αυστρία), σύμφωνα με την οποία οι βεβαιώσεις του γνήσιου της υπογραφής επί εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων, επιφυλάσσεται σε συμβολαιογράφους, με συνέπεια, η βεβαίωση του γνήσιου της υπογραφής από δικηγόρο εγκατεστημένο στην Τσεχική Δημοκρατία εντός του κράτους εγκαταστάσεώς του, να μην αναγνωρίζεται στο κράτος καταχωρίσεως, μολονότι η εν λόγω βεβαίωση παράγει κατά το τσεχικό δίκαιο τα νομικά αποτελέσματα επίσημης θεωρήσεως,

ειδικότερα, όταν

α) το ζήτημα αναγνωρίσεως της βεβαιώσεως του γνήσιου της υπογραφής από δικηγόρο εγκατεστημένο στην Τσεχική Δημοκρατία, επί αιτήσεως εγγραφής στο κτηματολόγιο του κράτους καταχωρίσεως, αφορά παροχή υπηρεσίας από δικηγόρο, η άσκηση της οποίας δεν επιτρέπεται σε δικηγόρους εγκατεστημένους στο κράτος καταχωρίσεως και, ως εκ τούτου, η άρνηση αναγνωρίσεως τέτοιας δηλώσεως δεν υπόκειται στην απαγόρευση περιορισμών

ή

β) μία τέτοια επιφύλαξη δικαιολογείται, προκειμένου να διασφαλίζεται η νομιμότητα και η ασφάλεια δικαίου των δικαιοπραξιών (δικαιοπρακτικά έγγραφα) και, ως εκ τούτου, εξυπηρετεί επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και, επιπλέον, απαιτείται για την επίτευξη του σκοπού αυτού στο κράτος καταχωρίσεως;»

Επί του αιτήματος επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

17 Σύμφωνα με το άρθρο 82, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, η προφορική διαδικασία περατώθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 2016 με την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα.

18 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Οκτωβρίου 2016, η L. G. Piringer ζήτησε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας. Ουσιαστικά, αμφισβήτησε ορισμένες από τις επισημάνσεις που περιλαμβάνονται στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα και προέβαλε ότι πολλά επιχειρήματα που φέρονται να έχουν ουσιώδη σημασία για την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής απόφασης δεν συζητήθηκαν μεταξύ των ενδιαφερομένων.

19 Συναφώς, από το άρθρο 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ συνάγεται ότι ο ρόλος του γενικού εισαγγελέα είναι να διατυπώνει δημοσίως με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που απαιτούν την παρέμβασή του, εξυπακουομένου ότι το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα ούτε από την αιτιολογία τους (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Συμβούλιο κατά Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, σκέψη 60 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 Κατά συνέπεια, η διαφωνία οποιουδήποτε από τους διαδίκους με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, όποια και αν είναι τα ζητήματα που εξετάζονται με τις προτάσεις αυτές, δεν συνιστά επαρκή λόγο για την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Συμβούλιο κατά Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Τούτων δοθέντων, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί ανά πάσα στιγμή, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν εκτιμά ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή ακόμη σε περίπτωση που είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς επιχείρημα επί του οποίου δεν έχει διεξαχθεί συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

22 Εν προκειμένω, ωστόσο, το Δικαστήριο κρίνει ότι διαθέτει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα και ότι τα στοιχεία αυτά προσκομίστηκαν κατά τη δίκη και συζητήθηκαν μεταξύ των διαδίκων.

23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

24 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249 είναι αντίθετο σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη

μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος.

25 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει καταρχάς να διαπιστωθεί εάν η οδηγία 77/249 έχει εφαρμογή υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης.

26 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η οδηγία 77/249, σκοπός της οποίας είναι η διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους (απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1988, Gullung, 292/86, EU:C:1988:15, σκέψη 15), εφαρμόζεται, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 1, στις δικηγορικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών.

27 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί, πρώτον, εάν η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής σε αίτηση εγγραφής στο κτηματολόγιο, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αποτελεί «δικηγορική δραστηριότητα» και, δεύτερον, εάν η συγκεκριμένη βεβαίωση παρασχέθηκε στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.

28 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι η οδηγία 77/249 δεν ορίζει ρητώς την έννοια της «δικηγορικής δραστηριότητας». Συγκεκριμένα, η οδηγία αυτή, ενώ διακρίνει μεταξύ, αφενός, των δραστηριοτήτων των σχετικών με την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση πελάτη ενώπιον των δικαστικών ή των δημοσίων αρχών, για τις οποίες γίνεται λόγος ιδίως στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, και, αφετέρου, όλων των λοιπών δραστηριοτήτων, κατά τα διαλαμβανόμενα ιδίως στο άρθρο 4, παράγραφος 4 (βλ. απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, σκέψη 14), εντούτοις δεν διευκρινίζει το περιεχόμενο των εννοιών αυτών.

29 Ωστόσο, όσον αφορά τον όρο «δικηγόρος», κατά την έννοια της οδηγίας 77/249, το άρθρο 1, παράγραφος 2, προβλέπει ότι με τον όρο αυτόν νοείται «κάθε πρόσωπο που δικαιούται να ασκεί τις επαγγελματικές του δραστηριότητες υπό μία από τις [...] ονομασίες» που χρησιμοποιούνται σε κάθε κράτος μέλος. Με τον ορισμό αυτόν, ο νομοθέτης της Ένωσης ανέθεσε στα κράτη μέλη να ορίσουν την εν λόγω έννοια και παρέθεσε τις ονομασίες που χρησιμοποιούνται σε κάθε κράτος μέλος προκειμένου να προσδιορίσει τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα να ασκούν την εν λόγω επαγγελματική δραστηριότητα.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές και ελλείψει άλλης διευκρίνισης στην οδηγία 77/249, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όσον αφορά τον ορισμό των δραστηριοτήτων που δύνανται να ασκούν οι δικηγόροι, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να διατηρήσει την εξουσία των κρατών μελών να καθορίζουν το περιεχόμενο της έννοιας αυτής, αφήνοντάς τους ευρύ περιθώριο εκτίμησης ως προς το ζήτημα αυτό.

31 Κατά συνέπεια, για την ερμηνεία της οδηγίας 77/249, επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζουν μεταξύ άλλων η Τσεχική και η Ισπανική Κυβέρνηση, ο όρος «δικηγορική δραστηριότητα», κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, καλύπτει όχι μόνο τις νομικές υπηρεσίες που συνήθως παρέχονται από τους δικηγόρους, όπως είναι η παροχή νομικών συμβουλών ή η εκπροσώπηση και η υπεράσπιση πελάτη ενώπιον δικαστηρίου, αλλά και άλλου είδους υπηρεσίες, όπως είναι η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής. Το γεγονός ότι οι υπηρεσίες αυτές δεν παρέχονται από δικηγόρους σε όλα τα κράτη μέλη δεν έχει σημασία.

32 Διευκρινίζεται επίσης ότι, όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, ορισμένα κράτη μέλη, περιλαμβανομένης της Τσεχικής Δημοκρατίας, όντως επιτρέπουν στους εγκατεστημένους στο εθνικό έδαφος δικηγόρους να παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες.

33 Δεύτερον, πρέπει να διαπιστωθεί εάν η δικηγορική δραστηριότητα που συνίσταται στη βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής υπόκειται στο καθεστώς της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η οδηγία 77/249 εφαρμόζεται στις δικηγορικές δραστηριότητες εφόσον, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτής, οι δραστηριότητες αυτές ασκούνται «κατά την παροχή υπηρεσιών».

34 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως έχει επανειλημμένως κρίνει το Δικαστήριο, για να παρασχεθεί μια υπηρεσία, είναι δυνατό να υπάρχει μετακίνηση είτε του παρέχοντος την υπηρεσία που μεταβαίνει στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος ο αποδέκτης, είτε του αποδέκτη που μεταβαίνει στο κράτος εγκατάστασης του παρέχοντος την υπηρεσία. Ενώ η πρώτη από τις περιπτώσεις αυτές αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 57, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, κατά το οποίο είναι επιτρεπτή, προσωρινώς, η παροχή υπηρεσιών στο κράτος μέλος όπου παρέχεται η υπηρεσία, υπό τις ίδιες συνθήκες τις οποίες το κράτος αυτό επιβάλλει στους υπηκόους του, η δεύτερη περίπτωση αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα το οποίο ανταποκρίνεται στον σκοπό της ελευθέρωσης κάθε αμειβόμενης δραστηριότητας που δεν καλύπτεται από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων και των κεφαλαίων (βλ., ιδίως, απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, σκέψη 34).

35 Συνεπώς, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το δικαίωμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που το άρθρο 56 ΣΛΕΕ απονέμει στους υπηκόους των κρατών μελών, άρα και στους πολίτες της Ένωσης, εμπεριέχει την «παθητική» ελευθερία παροχής υπηρεσιών, ήτοι την ελευθερία των αποδεκτών υπηρεσιών να μεταβαίνουν σε άλλο κράτος μέλος για να λάβουν εκεί μια υπηρεσία, χωρίς να εμποδίζονται από περιορισμούς (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Επομένως, κατά το μέτρο που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πραγματικής άσκησης της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από τους δικηγόρους, η οδηγία 77/249 εφαρμόζεται τόσο στην κλασική περίπτωση μετακίνησης του δικηγόρου, ο οποίος μεταβαίνει σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό στο οποίο είναι εγκατεστημένος προκειμένου να παράσχει τις υπηρεσίες του, όσο και στην περίπτωση μη μετακίνησης του εν λόγω επαγγελματία, δηλαδή την περίπτωση κατά την οποία, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, μετακινείται ο αποδέκτης της υπηρεσίας εκτός του κράτους μέλους κατοικίας του προκειμένου να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος και να λάβει τις υπηρεσίες ενός εκεί εγκατεστημένου δικηγόρου.

37 Βάσει των προεκτεθέντων και δεδομένου ότι εν προκειμένω συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της οδηγίας 77/249, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτή έχει εφαρμογή σε περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης.

38 Κατόπιν των διαπιστώσεων αυτών, επισημαίνεται ότι το ερώτημα του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου) αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249. Η διάταξη αυτή επιτρέπει παρέκκλιση από την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών από τους δικηγόρους, προβλέποντας ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να επιφυλάσσουν «σε ορισμένες κατηγορίες δικηγόρων» τη σύνταξη επισήμων εγγράφων σχετικών με την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων.

39 Ειδικότερα, με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν η παρέκκλιση αυτή δικαιολογεί να επιφυλάσσεται υπέρ των Αυστριακών συμβολαιογράφων η επικύρωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που είναι αναγκαία για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων και να αποκλείονται οι δικηγόροι από την άσκηση της δραστηριότητας αυτής.

40 Διαπιστώνεται, ωστόσο, ότι η παρέκκλιση του άρθρου 1 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249 δεν αφορά γενικώς τις διάφορες κατηγορίες νομικών επαγγελμάτων, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα να έχουν τα κράτη μέλη την ευχέρεια, επικαλούμενα τη διάταξη αυτή, να επιτρέπουν την άσκηση της δραστηριότητας που συνίσταται στην κατάρτιση δημοσίων εγγράφων σχετικών με την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων σε ορισμένες μόνο κατηγορίες νομικών επαγγελμάτων, όπως είναι οι συμβολαιογράφοι, απαγορεύοντας έτσι στους αλλοδαπούς δικηγόρους να ασκούν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες στο έδαφος των εν λόγω κρατών μελών.

41 Αντιθέτως, η προβλεπόμενη από τη διάταξη αυτή παρέκκλιση έχει περιορισμένο εύρος και αφορά πράγματι ορισμένες κατηγορίες δικηγόρων, οι οποίες προσδιορίζονται ρητώς με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.

42 Συναφώς, όπως ορθώς επισημαίνουν η Επιτροπή και η Γερμανική Κυβέρνηση, από το ιστορικό θέσπισης της οδηγίας 77/249 διαπιστώνεται η προέλευση και το περιεχόμενο της διάταξης αυτής, η οποία θεσπίστηκε προς όφελος του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ιδιάζουσα νομική κατάσταση των δύο αυτών κρατών μελών, στα οποία υπάρχουν διαφορετικές κατηγορίες δικηγόρων, ήτοι οι barristers και οι solicitors.

43 Ειδικότερα, σκοπός της παρέκκλισης του άρθρου 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249 ήταν να ληφθεί υπόψη η ισχύουσα στις χώρες αυτές του Common Law ρύθμιση η οποία προέβλεπε αποκλειστική αρμοδιότητα των solicitorsόσον αφορά τη διενέργεια νομικών πράξεων σχετικών με το δίκαιο των ακινήτων, ενώ στα άλλα κράτη μέλη, κατά τον χρόνο θέσπισης της οδηγίας αυτής, αρμοδιότητα για την κατάρτιση των πράξεων αυτών είχαν οι συμβολαιογράφοι ή τα δικαστήρια. Κατά τα λοιπά, δεν αμφισβητείται ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/249.

44 Η παρέκκλιση αυτή σκοπεί, συνεπώς, όπως τονίζει ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 34 των προτάσεών του, να αποκλείσει τη δυνατότητα δικηγόρων άλλων κρατών μελών να ασκήσουν τις εν λόγω δραστηριότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο ή στην Ιρλανδία. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται και από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 98/5, κατά την οποία πρέπει να προβλεφθεί, όπως στην οδηγία 77/249, η δυνατότητα να μη συμπεριληφθούν στις δραστηριότητες των δικηγόρων που εργάζονται υπό τον επαγγελματικό τους τίτλο καταγωγής στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία ορισμένες πράξεις στον τομέα των ακινήτων και των κληρονομιών.

45 Ομοίως, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 98/5 ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη, που στην επικράτειά τους επιτρέπουν σε συγκεκριμένη κατηγορία δικηγόρων να συντάσσουν έγγραφα βάσει των οποίων παρέχεται η εξουσία διαχείρισης της περιουσίας αποβιώσαντος, ή τα οποία αναφέρονται στην κτήση ή μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων, και των οποίων η σύνταξη σε άλλα κράτη μέλη ανατίθεται αποκλειστικά σε επαγγέλματα διαφορετικά από εκείνο του δικηγόρου, δύνανται να αποκλείσουν από τις δραστηριότητες αυτές τους δικηγόρους που ασκούν επάγγελμα υπό επαγγελματικό τίτλο καταγωγής κτηθέντα σε κάποιο από τα εν λόγω κράτη μέλη».

46 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι η παρέκκλιση του άρθρου 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249 αφορά μόνο ορισμένες κατηγορίες δικηγόρων, στους οποίους το οικείο κράτος μέλος έχει επιτρέψει να ασκούν τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες υπό μία από τις ονομασίες που προβλέπει η ίδια η οδηγία, και όχι άλλα επαγγέλματα εκτός των δικηγόρων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω διάταξη δεν έχει εφαρμογή στις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης.

47 Βάσει των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249 δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση κανονιστικής ρύθμισης κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

48 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 56 ΣΛΕΕ αποκλείει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των

εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης η οποία έχει διενεργηθεί από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος κατά το οικείο εθνικό δίκαιο.

49 Για την απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι το άρθρο 56 ΣΛΕΕ επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διάκρισης που υφίσταται λόγω της ιθαγένειάς του ο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος παρέχων υπηρεσίες, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, έστω και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σε εκείνους των άλλων κρατών μελών, οσάκις δύναται να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Citroën Belux, C-265/12, EU:C:2013:498, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 11ης Ιουνίου 2015, Berlington Hungary κ.λπ., C-98/14, EU:C:2015:386, σκέψη 35).

50 Εν προκειμένω, το άρθρο 53, παράγραφος 3, του GBG παρέχει αποκλειστικά στους συμβολαιογράφους και στα δικαστήρια την αρμοδιότητα βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων. Η εφαρμογή της διάταξης αυτής έχει ως συνέπεια να αποκλείεται, χωρίς δυσμενείς διακρίσεις, η δυνατότητα αναγνώρισης στην Αυστρία της βεβαίωσης μιας τέτοιας υπογραφής, ανεξαρτήτως του αν αυτή έχει διενεργηθεί από δικηγόρο εγκατεστημένο στο συγκεκριμένο κράτος μέλος ή από δικηγόρους εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη.

51 Ωστόσο, κατά το μέτρο που δεν επιτρέπει την αναγνώριση της βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής η οποία έχει διενεργηθεί από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω στην Τσεχική Δημοκρατία, όπου παρέχει νομίμως τέτοιες υπηρεσίες, η εν λόγω επιφύλαξη αρμοδιότητας είναι ικανή να εμποδίσει τον επαγγελματία να παράσχει τις συγκεκριμένες υπηρεσίες σε πελάτες που σκοπεύουν να τις χρησιμοποιήσουν στην Αυστρία. Επιπλέον, βάσει της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 34 και 35 της παρούσας απόφασης, μια τέτοια επιφύλαξη αρμοδιότητας περιορίζει επίσης την ελευθερία του Αυστριακού υπηκόου που είναι ο αποδέκτης της υπηρεσίας να μεταβεί στην Τσεχική Δημοκρατία και να κάνει χρήση μιας υπηρεσίας η οποία δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην Αυστρία για την εγγραφή στο κτηματολόγιο.

52 Διαπιστώνεται, συνεπώς, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική διάταξη συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που διασφαλίζεται με το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.

53 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να γίνει κατά παρέκκλιση δεκτός για τους λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας οι οποίοι ρητώς προβλέπονται στα άρθρα 51 και 52 ΣΛΕΕ και έχουν εφαρμογή και στον τομέα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δυνάμει του άρθρου 62 ΣΛΕΕ, ή να δικαιολογηθεί, εφόσον εφαρμόζεται αδιακρίτως, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος (βλ. απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), αρκεί να είναι κατάλληλος για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή του μέτρου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2011, Peñarroja Fa, C-372/09 και C-373/09, EU:C:2011:156, σκέψη 54 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

54 Συναφώς, τονίζεται ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 48 των προτάσεών του, το Δικαστήριο, με την απόφαση της 24ης Μαΐου 2011, Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-53/08, EU:C:2011:338, σκέψεις 91 και 92), έχει κρίνει ότι η κατάρτιση επίσημου εγγράφου, η οποία έχει ανατεθεί στους Αυστριακούς συμβολαιογράφους, δεν συνιστά, αυτή καθεαυτή, άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 51, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Περαιτέρω, το γεγονός ότι για ορισμένες πράξεις ή συμβάσεις απαιτείται οπωσδήποτε, επί ποινή ακυρότητας, η κατάρτιση επίσημου εγγράφου δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό.

55 Κατά συνέπεια, δεν χωρεί επίκληση της εξαίρεσης που προβλέπεται από την προαναφερθείσα διάταξη της Συνθήκης ΛΕΕ υπό τις περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, η οποία, επιπλέον, αφορά τη βεβαίωση μόνον του γνησίου της υπογραφής του αιτούντος και όχι του περιεχομένου της πράξης επί της οποίας αυτή τίθεται.

56 Τούτων δοθέντων και δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε στη σκέψη 50 της παρούσας απόφασης, η προβλεπόμενη από το άρθρο 53, παράγραφος 3, του GBG επιφύλαξη αρμοδιότητας υπέρ των συμβολαιογράφων δεν αποτελεί μέτρο δυσμενούς διάκρισης, πρέπει να εξεταστεί εάν μπορεί να δικαιολογηθεί, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.

57 Εν προκειμένω, οι αυστριακές αρχές προβάλλουν ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη εθνικό μέτρο αποσκοπεί στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του κτηματολογίου, καθώς και στην εξασφάλιση της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου των πράξεων μεταξύ ιδιωτών.

58 Επισημαίνεται συναφώς ότι, αφενός, όπως επισήμαναν, μεταξύ άλλων, η Αυστριακή και η Γερμανική Κυβέρνηση, σε ορισμένα ιδίως κράτη μέλη που εφαρμόζουν το λατινικό συμβολαιογραφικό σύστημα, το κτηματολόγιο έχει κεφαλαιώδη σημασία, ιδίως στο πλαίσιο των συναλλαγών επί ακινήτων. Ειδικότερα, κάθε εγγραφή σε κτηματολόγιο όπως το αυστριακό έχει συστατικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι το δικαίωμα του προσώπου που ζητεί την εγγραφή γεννάται μόνο με αυτήν. Επομένως, το περιεχόμενο του κτηματολογίου αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της προληπτικής απονομής της δικαιοσύνης, υπό την έννοια ότι αποσκοπεί στη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής του νόμου και στην ασφάλεια δικαίου των πράξεων μεταξύ ιδιωτών, οι οποίες συγκαταλέγονται στις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του κράτους.

59 Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας με τις οποίες επιβάλλεται να διενεργείται από ορκωτούς επαγγελματίες, όπως είναι οι συμβολαιογράφοι, η πιστοποίηση της ακρίβειας των εγγραφών στο κτηματολόγιο συμβάλλουν στην εμπέδωση της ασφάλειας δικαίου των συναλλαγών επί ακινήτων, καθώς και στην εύρυθμη λειτουργία του κτηματολογίου και σχετίζονται εν γένει με την προστασία της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, η οποία, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1996, Reisebüro Broede, C-3/95, EU:C:1996:487, σκέψη 36).

60 Αφετέρου, υπενθυμίζεται ότι, με την απόφαση της 24ης Μαΐου 2011, Επιτροπή κατά Αυστρίας (C-53/08, EU:C:2011:338, σκέψη 96), το Δικαστήριο έκρινε, σε σχέση με την ελευθερία εγκατάστασης, ότι το γεγονός ότι οι συμβολαιογραφικές δραστηριότητες επιδιώκουν σκοπούς γενικού συμφέροντος, οι οποίοι έγκεινται κυρίως στην τήρηση της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου στις μεταξύ ιδιωτών δικαιοπραξίες, αποτελεί επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να δικαιολογήσει ενδεχόμενους περιορισμούς του άρθρου 49 ΣΛΕΕ, απορρέοντες από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος, όπως είναι το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διαδικασίες διορισμού συμβολαιογράφων, ο περιορισμένος αριθμός των θέσεών τους και οι κατά τόπον αρμοδιότητές τους, ή ακόμη το καθεστώς που διέπει τις αμοιβές τους, η ανεξαρτησία τους, τα ασυμβίβαστα και ο αποκλεισμός της δυνατότητας επαγγελματικής μετακινήσεώς τους, εφόσον οι περιορισμοί αυτοί είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την εκπλήρωση των εν λόγω σκοπών.

61 Πρέπει να γίνει δεκτό, κατ' αναλογίαν προς ό,τι έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση εκείνη, ότι οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν και στην περίπτωση περιορισμού στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.

62 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι οι σκοποί τους οποίους επικαλείται η Αυστριακή Κυβέρνηση αποτελούν επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος που δικαιολογεί εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.

63 Πρέπει, ωστόσο, να εξεταστεί ακόμη εάν το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, κατά την έννοια της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 53 και 60 της παρούσας απόφασης.

64 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις που ανέπτυξαν οι αυστριακές αρχές κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στην υπό κρίση υπόθεση, η παρέμβαση του συμβολαιογράφου είναι σημαντική και απαραίτητη για την εγγραφή στο κτηματολόγιο, κατά το μέτρο που η συμμετοχή του εν λόγω επαγγελματία δεν περιορίζεται στη βεβαίωση της ταυτότητας του υπογράφοντος ένα έγγραφο, αλλά συνεπάγεται επίσης ότι ο συμβολαιογράφος λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της συγκεκριμένης πράξης, προκειμένου να διαπιστώσει το σύννομο της σχεδιαζόμενης συναλλαγής και να ελέγξει εάν ο ενδιαφερόμενος διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα.

65 Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιφύλαξη της άσκησης δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την επικύρωση πράξεων κτήσης ή μεταβίβασης εμπράγματων δικαιωμάτων σε συγκεκριμένη κατηγορία επαγγελματιών, η οποία περιβάλλεται με δημόσια εμπιστοσύνη και επί της οποίας το οικείο κράτος μέλος ασκεί ιδιαίτερο έλεγχο, αποτελεί κατάλληλο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών της εύρυθμης λειτουργίας του κτηματολογίου, καθώς και για τη νομιμότητα και την ασφάλεια δικαίου των πράξεων μεταξύ ιδιωτών.

66 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η δικηγορική δραστηριότητα που συνίσταται στη βεβαίωση του γνησίου των υπογραφών δεν είναι συγκρίσιμη προς αυτή της επικύρωσης που διενεργείται από τους συμβολαιογράφους και ότι το σύστημα των επικυρώσεων διέπεται από αυστηρότερες διατάξεις.

67 Συναφώς, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Τσεχική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι οι Τσέχοι δικηγόροι διαθέτουν μεν αρμοδιότητα βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που προβλέπει η οικεία ρύθμιση, πλην όμως από τη νομολογία του Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο, Τσεχική Δημοκρατία) προκύπτει σαφώς ότι η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής από Τσέχο δικηγόρο δεν αποτελεί δημόσιο έγγραφο. Συναφώς, σε περίπτωση ένδικης διαφοράς μεταξύ συμβαλλομένων, η βεβαίωση αυτή δεν θα έχει την ίδια αποδεικτική αξία με την επικύρωση από συμβολαιογράφο.

68 Επομένως, κατά το εν λόγω κράτος μέλος, εάν μια τέτοια υπογραφή αναγνωριζόταν στην Αυστρία στο πλαίσιο της εγγραφής στο κτηματολόγιο, η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής, εφόσον θεωρείτο ισοδύναμη προς τη διενεργούμενη από συμβολαιογράφο επικύρωση, θα αποκτούσε την ίδια αποδεικτική αξία. Κατά συνέπεια, θα αποκτούσε στην Αυστρία διαφορετική ισχύ από αυτή που θα είχε στην Τσεχική Δημοκρατία.

69 Υπό τις συνθήκες αυτές, εάν, για λόγους σχετιζόμενους με την ελεύθερη παροχή δικηγορικών υπηρεσιών, καταργούνταν εν γένει ο κρατικός έλεγχος και δεν διασφαλιζόταν πραγματικά ο έλεγχος των εγγραφών στο κτηματολόγιο, θα διαταρασσόταν η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος του κτηματολογίου και θα υπήρχαν αμφιβολίες όσον αφορά τη νομιμότητα και την ασφάλεια δικαίου των δικαιοπραξιών μεταξύ ιδιωτών.

70 Επομένως, το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών που επικαλείται η Αυστριακή Κυβέρνηση.

71 Βάσει των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 56 ΣΛΕΕ δεν αποκλείει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης η οποία έχει διενεργηθεί από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος κατά το οικείο εθνικό δίκαιο.

Επί των δικαστικών εξόδων

72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977, περί διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους, δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση κανονιστικής ρύθμισης κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης του γνησίου της υπογραφής από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος.**

2) **Το άρθρο 56 ΣΛΕΕ δεν αποκλείει κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, με την οποία επιφυλάσσεται στους συμβολαιογράφους η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής επί των εγγράφων που απαιτούνται για την κτήση ή τη μεταβίβαση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και, ως εκ τούτου, αποκλείεται η αναγνώριση στο κράτος μέλος αυτό βεβαίωσης η οποία έχει διενεργηθεί από δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος κατά το οικείο εθνικό δίκαιο.**

(υπογραφές)